

**MUNI
PED**

Základy práva pro neprávnický

BDM101K

Úvod do práva mezinárodního obchodu – specializační blok II

JUDr. Radovan Malachta, Ph.D.

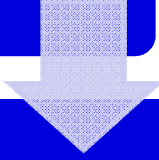
Podzimní semestr 2024

Tři roviny vztahů

Vztahy mezi státy a mezinárodními organizacemi

Vztahy mezi státem a obchodníkem
(vztahy mezi EU a obchodníkem)

Vztahy mezi obchodníky navzájem

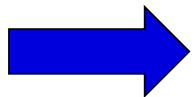
1) Vztahy mezi státy a mez. organizacemi

- upraveny MPV (mezinárodním právem veřejným)
- mezinárodní ekonomické právo
  - mezinárodní obchodní systém (obchod se zbožím, se službami či právy duš. vlastnictví)
  - mezinárodní finanční a měnové právo (vč. mezinárodních daňových vztahů)
  - mezinárodní právo rozvoje (rozvojová pomoc)
  - mezinárodní investice
- prameny
  - mezinárodní smlouva
  - mezinárodní obyčej
  - obecné zásady právní

WTO IMF (MMF) OPEC ESVO
OECD MBG EU UN (OSN) UNCTAD ...

Příklady

- Smlouvy o zamezení dvojího zdanění
  - <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/smlouvy-o-zamezeni-dvojeho-zdaneni/prehled-platnych-smluv>
- Smlouvy o podpoře a ochraně investic
  - <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/dohody-o-podpore-a-ochrane-investic/prehled-dohod-o-podpore-a-ochrane-invest>
- Smlouvy zakládající mezinárodní organizace (např. WTO) a uzavírané v rámci těchto organizací
- Smlouvy o obchodu a plavbě – historicky, ale dodnes platné, např.
  - <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-31>
  - <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-114>

smlouvy jak dvoustranné, tak mnohostranné

Subjekty mezinárodního ekonomického práva

– stát

- stát jako normotvůrce pro 2. a 3. rovinu právní roviny
- spolutvůrce práva v 1. rovině
- může být sám či prostřednictvím svých orgánů uzavírá smlouvy s obchodníkem – diagonální vztah

– mezinárodní organizace

- různá členění

Režimy mezinárodních smluv

- rozlišovány v rámci mezinárodního ekonomického práva
  - nejvyšších výhod
  - národní
  - reciproční
  - preferenční

Příklad – doložka nejvyšších výhod

- liberalizační tendence, nastavuje rovnost oblasti v MO
- „Všechny výhody, přednosti, výsady nebo osvobození poskytnuté kteroukoli smluvní stranou jakémukoli výrobku pocházejícímu z kterékoli jiné země nebo tam určenému budou ihned a bezpodmínečně přiznány obdobnému výrobku pocházejícímu z území všech ostatních smluvních stran nebo tam určenému.”
- týká se nejen zboží, ale i služeb či dalších oblastí
- všechny výhody, které stát A v minulosti přiznal či v budoucnu přizná subjektům (zboží/službám/kapitálu) ze státu B, musí tento stát A přiznat subjektům (zboží/službám/kapitálu) z kteréhokoliv třetího státu - je tedy zajištěno rovné zacházení bez rozdílu.

Příklad – národní režim (tuzemský, asimilační)

- 1. Smluvní strany uznávají, že vnitřní daně a ostatní vnitřní dávky jakož i zákony, úpravy a předpisy týkající se prodeje, nabízení na prodej, nákupu, dopravy, distribuce anebo používání výrobků a vnitřní kvantitativní úpravy, předpisující míchání, zpracování anebo používání výrobků v určitém množství anebo v určitém poměru, nemají být uplatňovány na dovážené či domácí výrobky způsobem, jímž by se poskytovala ochrana domácí výrobě.*
  - 2. Výrobky území kterékoli smluvní strany dovážené na území kterékoli jiné smluvní strany nebudou podrobeny, ať přímo či nepřímo, vnitřním daním ani jiným vnitřním dávkám jakéhokoli druhu vyšším než ony, jimž podléhají přímo nebo nepřímo stejné výrobky domácí. Kromě toho neuloží žádná smluvní strana žádným jiným způsobem vnitřní daně nebo jiné vnitřní dávky na dovážené nebo domácí výrobky způsobem odporujícím zásadám stanoveným v odstavci 1.*
- zavazuje stát, že poskytne subjektům či zboží z cizího státu stejné zacházení jako poskytuje svým občanům či zboží pocházející od vlastních občanů.

Reciproční a preferenční režim

– reciproční režim

- přiznává stejné výhody dvěma subjektům (zboží) z různých států navzájem
- vzájemnost

– preferenční režim

- umožňuje státu A přiznat subjektům (zboží) státu B výhody, které subjektům (zboží) z jiných států nepřiznává
- doplňkový režim

Protekcjonismus. Liberalizace

- mezinárodní obchod a novověk
- protekcjonismus (proti MO) – merkantilismus
- uvolňování na konci 19. století (dvoustranné smlouvy)
- WWI, období mezi válkami
- vývoj po WWII (liberalizace, mnohostranné smlouvy)
- nástroje protekcjonismu – cla, kvóty, ...
- liberalizace

Protekcjonismus:
proti MO

Konec 19. století:
uvolňování, ale
bilaterální smlouvy

Po 2. sv. válce:
multilaterální
smlouvy

2) Vztahy mezi státem a subjekty na jeho území

- upraveny vnitrostátním veřejným právem
- upraveny právem EU (vnější obchodní vztahy EU)

Kdy vstoupila ČR do EU?

Zdroje právní úpravy

- vnitrostátní veřejné právo
  - ústavní, finanční, správní, trestní, PDV
- unijní právo
  - typicky společná obchodní politika (a v rámci ní tzv. autonomní nástroje SOP)

EU

- vnější ekonomické vztahy – výlučná pravomoc EU – tzn. členské státy si neupravují vnější ekonomické vztahy samy
  - čl. 3 SFEU – celní unie, společná obchodní politika
- EU jako celní unie
  - uvnitř (mezi členskými státy EU) – žádné překážky
  - vně (vůči nečlenským státům EU) – vystupujeme jednotně
- za EU jedná Komise
  - vede obchodní jednání, vyjednává o smlouvách
  - Komisi zmocňuje Rada (Komise dává informace Radě, Rada pak uzavírá mezinárodní smlouvy po konzultaci s Evropským parlamentem)

Poznámka na okraj: zóna volného obchodu – státy uvnitř této zóny si vztahy upravují samy

Společná obchodní politika EU

čl. 206 a 207 SFEU

HLAVA II SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA

Článek 206

(bývalý článek 131 Smlouvy o ES)

Vytvořením celní unie v souladu s články 28 až 32 přispívá Unie ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a ke snižování celních a jiných překážek.

C 326/140

CS

Úřední věstník Evropské unie

26.10.2012

Článek 207

(bývalý článek 133 Smlouvy o ES)

1. Společná obchodní politika se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společná obchodní politika je prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie.

2. Evropský parlament a Rada přijímají řádným legislativním postupem formou nařízení opatření vymezující rámec pro provádění společné obchodní politiky.

3. Je-li třeba sjednat a uzavřít dohody s jednou nebo více třetími zeměmi nebo s mezinárodními organizacemi, použije se článek 218 s výhradou zvláštních ustanovení tohoto článku.

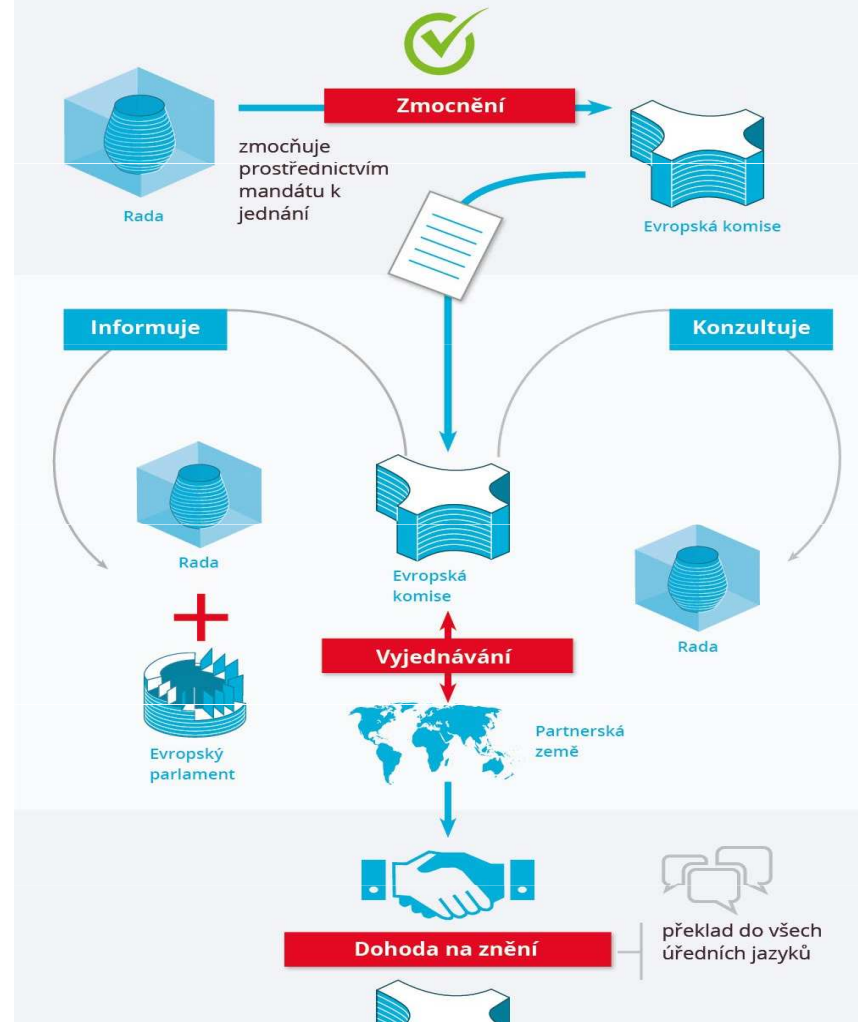
Společná obchodní politika - SFEU

Vytvořením celní unie v souladu s články 28 až 32 přispívá Unie ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a ke snižování celních a jiných překážek. *(Článek 206 SFEU)*

Společná obchodní politika se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společná obchodní politika je prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie. *(Článek 207 odst. 1 SFEU)*

Spolupráce se třetími zeměmi a humanitární pomoc (rozvojová spolupráce; články 208 až 211 SFEU)

Obchodní jednání EU

Zdroj: EUROSOP

Nástroje společné obchodní politiky

- tarifní
  - cla a dávky s rovnocenným účinkem
  - omezení obchodu spíše ekonomického charakteru
- kvantitativní
  - kvóty a opatření s rovnocenným účinkem
  - omezení obchodu spíše administrativního charakteru
- zjevné
  - cla, celní tarify, kvóty
  - „zjevně“ regulují mezinárodní obchod
- skryté
  - sanitární, fytosanitární opatření, technické požadavky na výrobky

Nástroje společné obchodní politiky

- smluvní
  - mnohostranné a dvoustranné smlouvy, které EU přijímá
  - hlavní pramen – dohody WTO – výjimka z režimu nejvyšších výhod (národního režimu) – celní unie
  - první rovina regulace vztahů PMO
- autonomní
  - unijní akty – typicky nařízení
  - druhá rovina regulace vztahů PMO
  - stále ale musí EU respektovat závazky z mezinárodních dohod (WTO)

Smluvní nástroje SOP

- dvoustranné a mnohostranné mezinárodní smlouvy uzavřené mezi EU a třetími státy, příp. organizacemi, ve které jsou tyto státy sdruženy
- charakter mezinárodních smluv – první rovina PMO
  - v rámci Evropy například se státy ESVO či kandidátskými zeměmi
Například dohoda o Evropském hospodářském prostoru
  - rozvojové státy
Samojská dohoda (2023) – Dohoda navazující na Dohodu z Cotonou pro tzv. ACP státy
  - nejvyspělejší země
Dohoda s Kanadou (CETA, 2017)
Dohoda s Jižní Koreou
Dohoda se státy MERCOSUR

Někde dohody stále nejsou: USA, Nový Zéland, Austrálie apod.

Autonomní nástroje SOP

- cla, kvóty, dovoz a vývoz, ochranná opatření (proti subvencím, antidumping, obchodní překážky)
- **vnitřní akty Unie** – typicky nařízení (směrnice)
- **druhá rovina vztahů PMO**

Tarifní nástroje - přehled

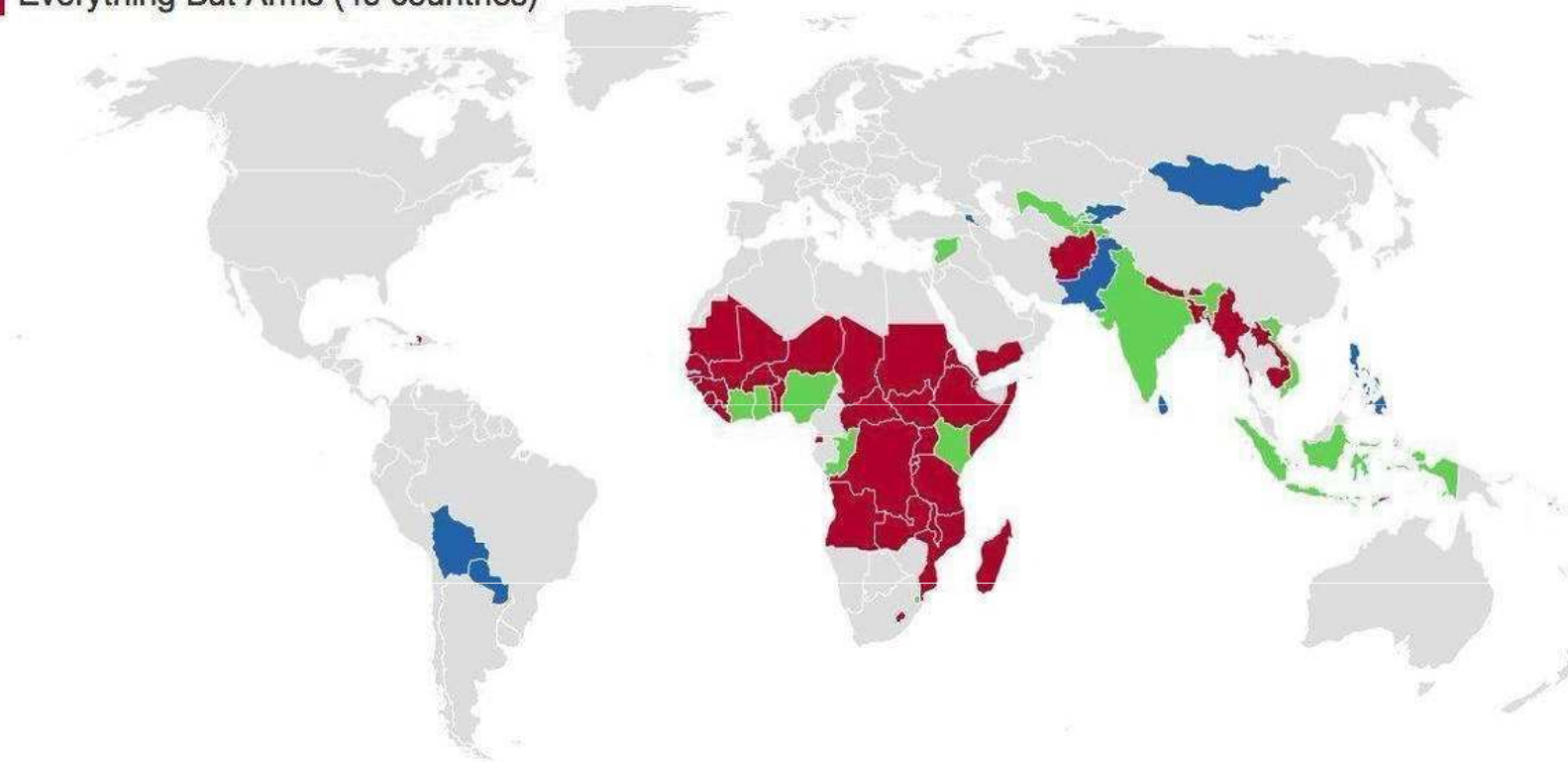
- Společný celní sazebník (nařízení)
  - komodita a celní sazba – průměrná sazba 4 %
  - kombinovaná nomenklatura + celní sazby (pravidelné aktualizace)
- Modernizovaný Celní kodex (nařízení)
  - pravidla a postupy pro zboží vstupující na celní území EU či toto území opouštějící
  - procesní předpis (vyměřuje se clo, vypočítává se celní sazba, původ zboží atd.)
- Systém všeobecných celních preferencí (nařízení)
  - GSP, GSP+, Everything but Arms
- Systém Společenství pro osvobození od cla (nařízení)
  - osvobození cla, protože je potřeba zvýšit dovoz

Suspense cel

Kvóty

Beneficiaries of EU's unilateral trade preferences

- Standard GSP (17 countries)
- GSP+ (9 countries)
- Everything But Arms (49 countries)

Source: Market Access Map

As of 19.01.2018

Kvantitativní nástroje

- 2 nařízení
  - společná pravidla dovozu – země s tržní ekonomikou – lze časově omezit (pokud hrozí vážná újma), jinak je dovoz volný bez kvantitativního omezení
  - společná pravidla dovozu z některých třetích zemích – země s centrálně řízenou ekonomikou – jiná pravidla pro omezení

3) Vztahy mezi obchodníky z různých států

- upraveny mezinárodním právem soukromým
  - kolizní a přímá metoda
  - normy vnitrostátního původu, unijního původu, mezinárodního původu
- upraveny nestátními prostředky úpravy (*lex mercatoria*)
  - mezinárodní obchodní zvyklosti – formulované (INCOTERMS), neformulované
  - obecně uznané právní principy a zásady
  - institucionalizované produkty smluvní svobody
  - uměle vzniklé soubory zásad mezinárodních smluv (upravují obecnou část závazkového práva) – PECL, Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT

Viz minulá přednáška

**MUNI
PED**

**Děkuji za pozornost
malachta@mail.muni.cz**

Obrázky staženy z google obrázků.